

Warmte- en Energietransitie Vreeswijk

Presentatie Sociocratische Kringorganisatie

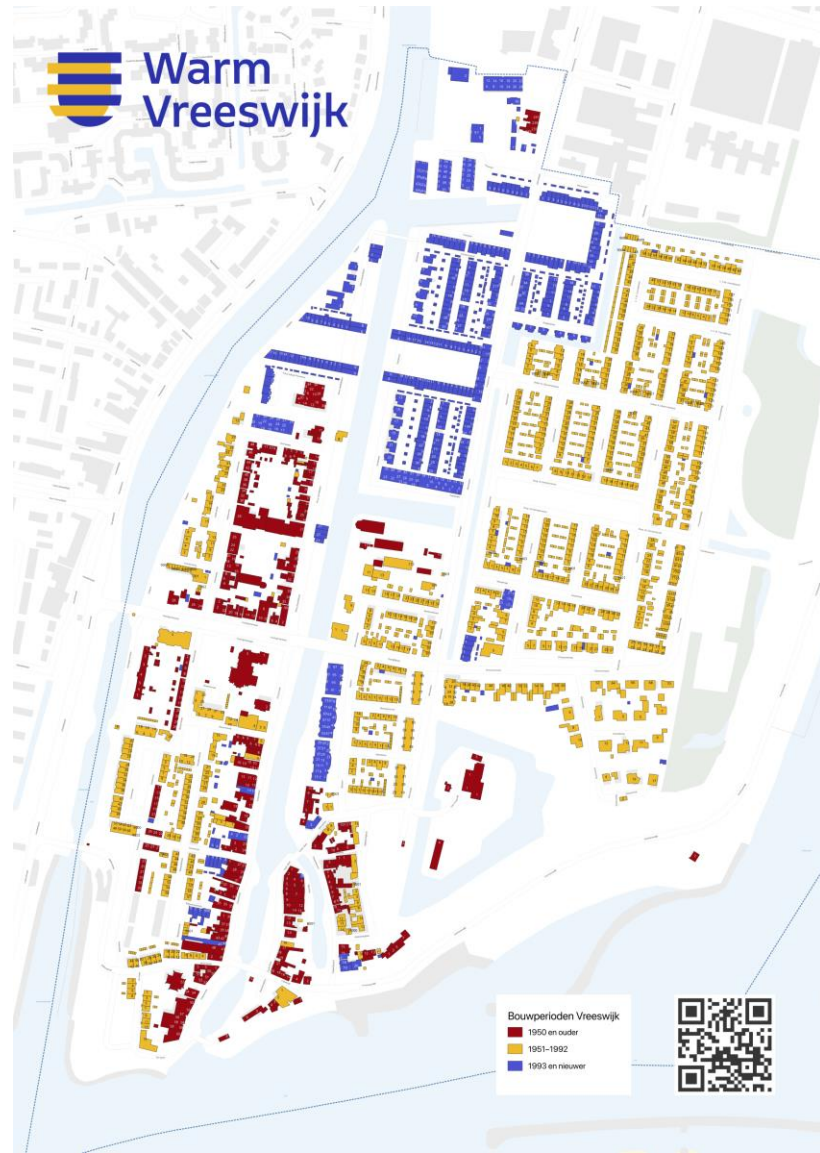
31 maart 2026 – Avond vol Energie
Jan Smits en Berry Groenendijk

Wat is WarmVreeswijk

Vreeswijk – Nieuwegein

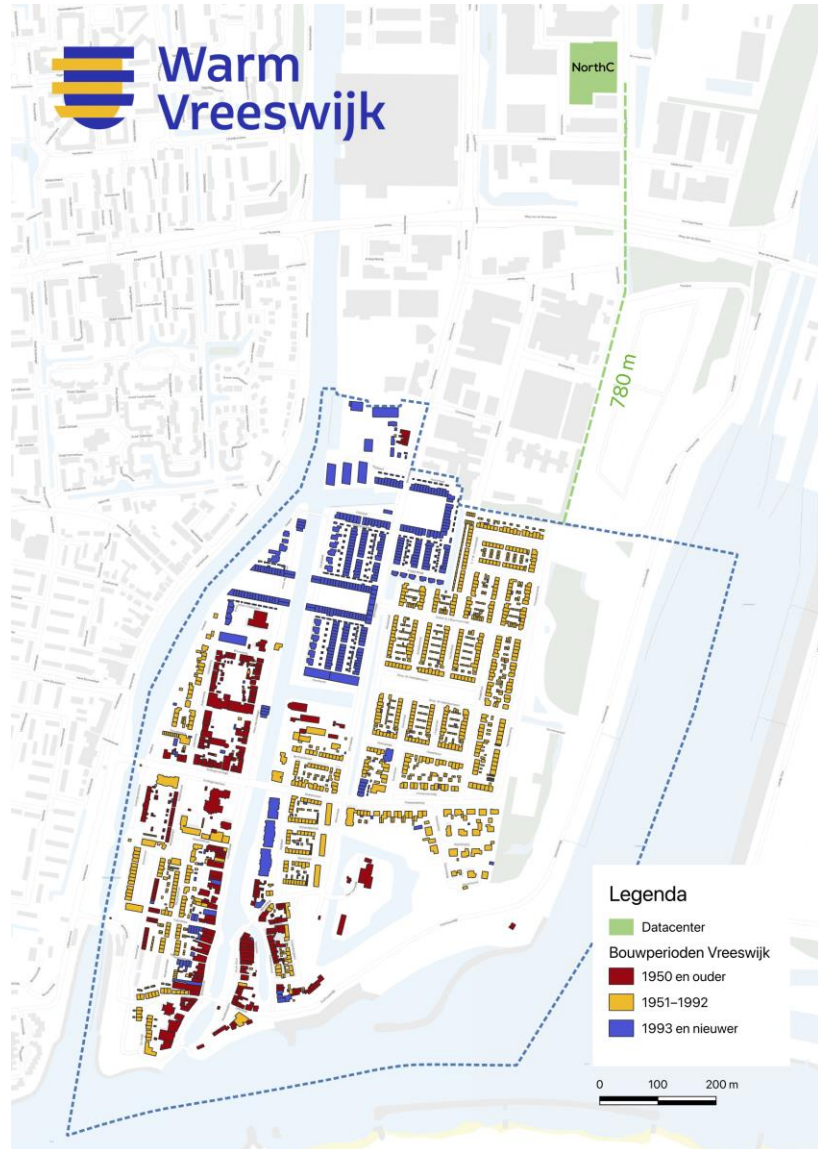
- Vreeswijk is een wijk in Nieuwegein
- Oorspronkelijk een dorp
- Veel water: Merwedekanaal, Vaartsche Rijn, de Lek en Lekkanaal
- Bedrijventerrein aan de Noordzijde.
- ~1580 woningen
- 3 bouwperiodes:
 - 1950 en ouder: het oude dorp met woningen van rond 1900
 - 1951-1992: na-oorlogse bouw
 - 1993 en nieuwer: meeste nieuwbouw van na 2015
- Kortom... geografisch en bouwtechnisch een uitdaging 😊

De wensen van mensen

De uitgangspunten waarmee WarmVreeswijk bouwt aan de **warmte- en energietransitie** in Vreeswijk:

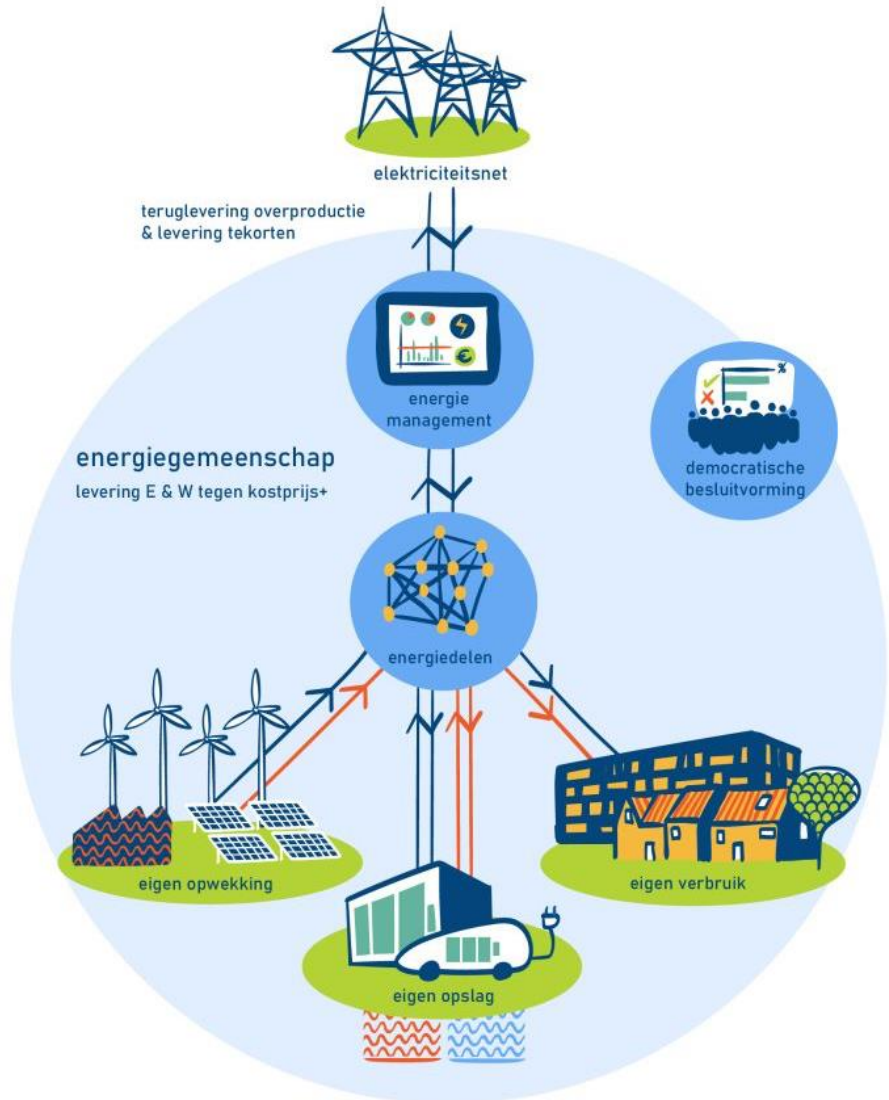
- **Betaalbaar** en liefst zo goedkoop mogelijk.
- Een **betrouwbaar transparant warmtebedrijf**. Dit vertaalt zich naar zeggenschap, inspraak en invloed op besluiten van het warmte- en energiebedrijf... het zijn van een **energiegemeenschap** WarmVreeswijk speelt hier dus op in.
- **Weinig gedoe in huis** zoals werkzaamheden of extra installaties.
- **Ontzorgd** worden.
- Zo **duurzaam** mogelijk, daar is het uiteindelijk om te doen.
- De mogelijkheid om – op termijn – te kunnen **koelen** met het systeem. Die behoefte is er nu al en wordt in de toekomst alleen maar groter.
- Daarnaast willen de meeste mensen **van het gas af in hun eigen tempo**.

Nieuwe warmte 🤯 en... koelte 🧊

- Gekozen voor de energetisch meest efficiënte oplossing
- Een **Zeer-Laag Temperatuur (ZLT) bronnet**. Het netwerk vormt het hele jaar door een **stabiele bron** – tussen 12 en 20 °C – voor de **water-water-warmtepomp** in de woning.
- De (elektrische) **warmtepomp** in de woning **verwarmt** de woning in de winter en **verkoelt** de woning in de zomer.
- Water als bron (aquathermie, TEO) lag en ligt voor de hand, maar er bleek een **datacenter in de buurt** te liggen. Gratis warmte. In combinatie met **warmte-koude opslag** (WKO) in de bodem genoeg warmte voor heel Vreeswijk. Koelte vanuit de woning en/of TEO.
- Lokale warmte en koelte is een **natuurlijk monopolie**
- **WarmVreeswijk realiseert de bron en het collectieve netwerk.**
- Huishoudens gebruiken het netwerk tegen een **vast bedrag per maand**.

Energie in balans met Energiedelen

- **Warmtepomp** in de woning wordt – in basis – door bewoner aangeschaft en gebruikt **elektriciteit** – natuurlijk ontzorgen we zoveel mogelijk.
- **Netcongestie** is in Utrecht een serieus probleem.
- Ons antwoord: **energiedelen**, stroom ‘verkopen’ aan je burens.
- Het doel: **het gebruik van stroom en het opwekken van stroom in de wijk zoveel mogelijk op elkaar afstemmen** (gelijktijdigheid).
- Hierdoor verminder je (sterk) de hoeveel stroom die van buiten de wijk moet komen.
- De gouden combi: zonnepanelen, plakjes windenergie uit de buurt, (buurt)batterijen, batterijen van elektrische auto’s, dag- en seizoenopslag van warmte (warmtebuffer en WKO) en ...
- ...een **Energie Management Systeem** (EMS) om alles zoveel mogelijk **automatisch te optimaliseren**.

Een sterke sociale structuur

- Van oudsher een cultuur van “wij lossen het zelf op”
- Veel (oud) binnenvaartschippers... ondernemers die hun eigen boontjes doppen.
- Grote evenementen van Nieuwegein – jaarmarkt, intocht van Sinterklaas, lichtjesavond en meer – vindt in Vreeswijk plaats.
- Er is een Museumwerf – een werkende scheepswerf
- Fort Vreeswijk is onderdeel van de Hollandse Waterlinie
- Er zijn winkels en gezellige horeca in de Dorpsstraat
- In het Fort bevindt zich ook het Dorpshuis, met huisarts en veel activiteiten voor bewoners (dans, muziek, quiz, eten en veel meer)
- Meer dan 200 vrijwilligers zijn actief in Vreeswijk
- **Als WarmVreeswijk liften we mee op deze sociale structuur**

Wetgeving met focus op Energiegemeenschappen

EU-kader: twee typen energiegemeenschappen

De EU erkent twee complementaire typen, elk met eigen regelgeving.

Hernieuwbare energiegemeenschap

- Richtlijn: RED II – 2018/2001, artikel 22
- Energie: **Hernieuwbare energie (geen onderscheid tussen stroom én warmte)**
- Leden: **Burgers, MKB en lokale overheden**
- Controle: **Autonoom en daadwerkelijk gecontroleerd door leden in de nabijheid van de projecten – onafhankelijk van dominantie door individuele leden, investeerders of externe marktpartijen**
- Hoofddoel: Milieu-, economisch of sociaal voordeel – niet winstgericht

Energiegemeenschap van burgers

- Richtlijn: Elektriciteitsrichtlijn – 2019/944, artikel 16
- Energie: Elektriciteit (ongeacht de bron)
- Leden: Burgers, MKB en lokale overheden. Grote bedrijven en energiebedrijven mogen ook lid zijn, met maximaal 49% vd aandelen.
- Controle: Bij leden – geen commercieel belang als hoofddoel
- Hoofddoel: Milieu-, economisch of sociaal voordeel – niet winstgericht

WarmVreeswijk is een hernieuwbare energiegemeenschap — wij leveren zowel warmte als stroom uit hernieuwbare bronnen.

Wat eist de EU concreet?

De EU-richtlijnen stellen de volgende kerneisen aan een hernieuwbare energiegemeenschap:

- **Lokale verankering** – Feitelijke zeggenschap ligt bij leden/aandeelhouders die in de nabijheid van de energieprojecten zijn gevestigd.
- **Open en vrijwillig lidmaatschap** – Deelname staat open voor burgers, MKB en lokale overheden – ook voor kwetsbare huishoudens en lage inkomens.
- **Niet-winstgericht hoofddoel** – Het primaire doel is milieu-, economisch of sociaal voordeel voor leden of het lokale gebied – niet winst voor externe investeerders.
- **Gelijke markttoegang** – Energiegemeenschappen opereren onder gelijke mededingingsvoorwaarden; lidstaten moeten discriminerende belemmeringen wegnemen.
- **Activiteiten** – Opwekken, verbruiken, opslaan en verkopen van hernieuwbare energie – en aanvullend energie-efficiëntiediensten en laaddiensten.

NL - Wet Collectieve Warmte

De WCW stelt aanvullende eisen specifiek voor warmtegemeenschappen, bovenop de Energiewet.

Eis	Inhoud
Rechtsvorm	Rechtspersoon (bijv. coöperatie) ten behoeve van haar leden
Hoofddoel	Milieu-, economisch of sociaal voordeel — geen winstoogmerk
Warmtebron	Duurzame bronnen als primaire bron
Leden	Uitsluitend natuurlijke personen, MKB of overheden
Deelname	Open, vrijwillig, met uittreedrecht
Zeggenschap	Democratisch; feitelijk bij leden in de nabije omgeving
Warmtekavel	De gemeente wijst de warmtegemeenschap aan voor een warmtekavel — zonder publieke meerderheidseis

Belangrijk: Warmtegemeenschappen zijn een volwaardig alternatief voor een publiek warmtebedrijf — zonder publieke meerderheidseis. De WCW is daarmee complementair aan de Energiewet: waar de Energiewet de algemene kaders stelt, regelt de WCW de specifieke positie van warmtegemeenschappen.

NL – Energiewet (2024)

De Energiewet vervangt de Elektriciteitswet 1998 en Gaswet, trad op 1 januari 2026 in werking en verankert energiegemeenschappen als volwaardige marktspelers.

Eis	Inhoud
Rechtsvorm	Juridische entiteit (bijv. coöperatie) ten behoeve van haar leden
Hoofddoel	Milieu-, economisch of sociaal voordeel — geen winstoogmerk
Leden	Natuurlijke personen, MKB of overheden (gemeenten, provincies, waterschappen)
Deelname	Open, vrijwillig, met uittreedrecht — vast te leggen in de statuten
Zeggenschap	Feitelijk bij leden in de nabije omgeving — vast te leggen in de statuten
Leveringsvergunning	Vrijstelling voor gemeenschappen met minder dan 500 leden (art. 2.17)
Energiedelen	Leden kunnen lokaal opgewekte energie onderling uitwisselen (art. 2.30) — zie toelichting

Belangrijk: De Nederlandse Energiewet hanteert bewust **één definitie** voor alle energiegemeenschappen — die omvat beide EU-typen (hernieuwbare energiegemeenschap uit RED II én energiegemeenschap van burgers uit de Elektriciteitsrichtlijn). **De Energiewet biedt aanvullende bepalingen voor energiegemeenschappen die hernieuwbare projecten ontwikkelen — WarmVreeswijk heeft lokale verankering verankerd via een artikel in de statuten (art.2.2).**

Energiedelen — huidige beperking: Energiedelen via art. 2.30 is nu alleen mogelijk als alle deelnemers bij **dezelfde energieleverancier** zitten. Onafhankelijke leverancierskeuze volgt via implementatie van de Europese EMD-richtlijn (tijdlijn nog onbekend).

Charter Local4local/EnergieSamen

Dit nieuwe marktmodel en de samenwerking binnen en tussen energiegemeenschappen is, samengevat, gebaseerd op de volgende waarden:

- Energie is een **basisbehoefte**
- Duurzaam opgewekte energie gebaseerd op **hernieuwbare bronnen**
- **Bijdragen aan lokale betrokkenheid**
- **Geen winst oogmerk**, maar wel met oog voor continuïteit van de energiegemeenschap
- **Eigendom van productie en democratisch zeggenschap**
- **Transparantie en eerlijkheid** in prijs en proces

WarmVreeswijk

WarmVreeswijk heet officieel:

Coöperatie Hernieuwbare EnergieGemeenschap WarmVreeswijk U.A.

Opgericht 20 februari 2026

In de statuten is vastgelegd dat WarmVreeswijk een **hernieuwbare energiegemeenschap** is — erkend onder zowel Europese als Nederlandse wet. De **zeggenschap** ligt daadwerkelijk bij de leden, via de **Sociocratische Kringorganisatie Methode**: besluiten worden genomen als niemand een overwegend bezwaar heeft.

Organisatiestructuur
WarmVreeswijk
een
Sociocratische
Kringorganisatie

Coöperatief model

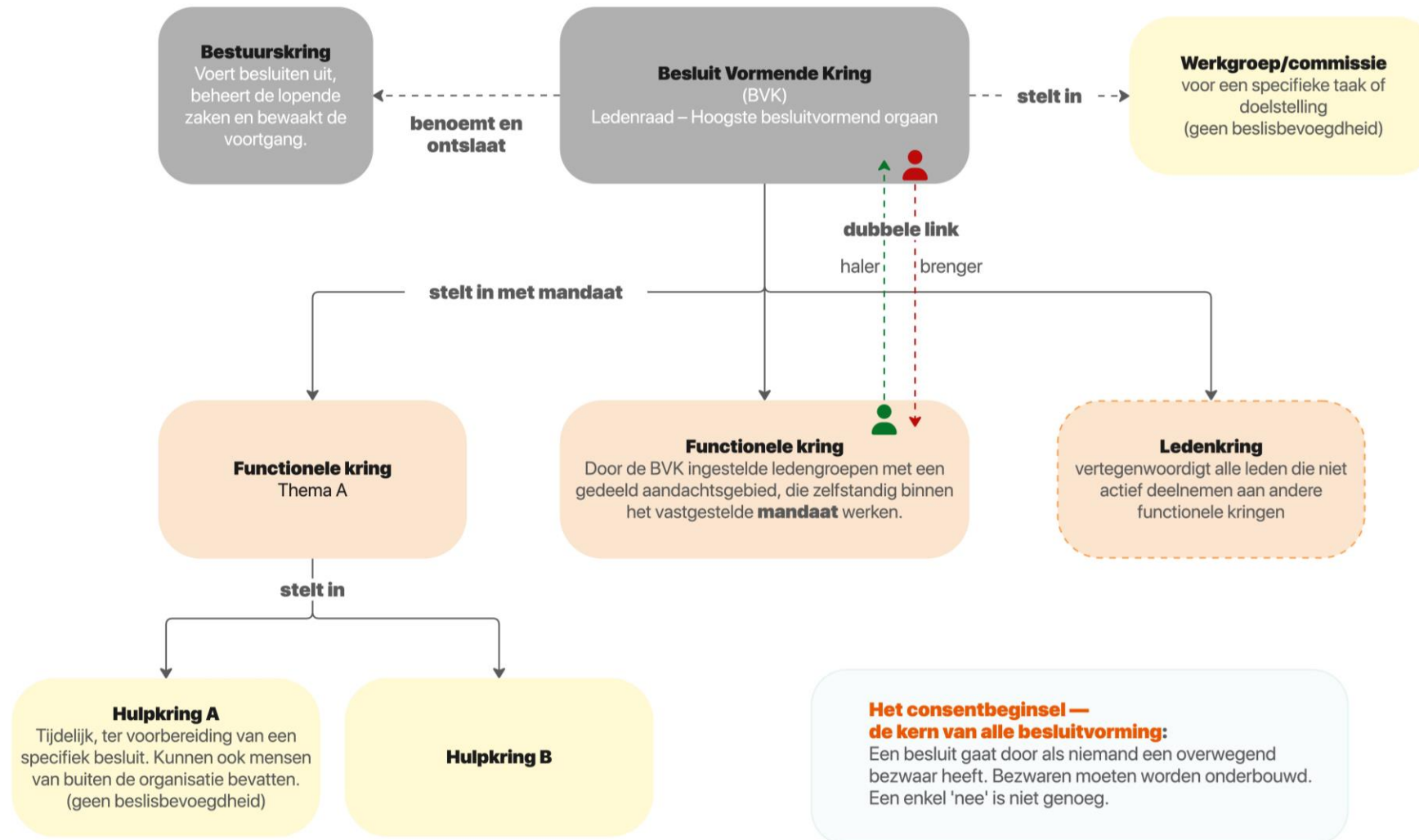
- Een **coöperatie** als **juridische entiteit** past goed en wordt in de regel ook altijd gekozen.
- In een traditionele coöperatie heb je twee hoofdorganen: **het bestuur** (dagelijks beleid en uitvoering) en de **Algemene Ledenvergadering** of ALV (hoogste zeggenschap, één lid = één stem, meerderheidsbesluit). WarmVreeswijk werkt net iets anders.
- WarmVreeswijk volgt de **organisatiestructuur** en **besluitvormingsregels** van de **Sociocratische Kringorganisatie Methode** waarin het **consentbeginsel** de basis vormt voor alle besluitvorming.
- In onze statuten zijn het bestuur en de ALV nog wel herkenbaar, maar anders ingekleed.
- De SKM in de statuten is geen belofte maar een afdwingbaar recht. Aanpassen kan alleen via een notariële akte met een gekwalificeerde meerderheid – een veel hogere drempel dan een gewone bestuursbeslissing. Zo is **democratische zeggenschap voor leden structureel geborgd**, ook over 20 jaar.

Wat is sociocratie?

Sociocratie — van het Latijnse 'socius' (metgezel, partner) en het Griekse 'kratos' (heerschappij): bestuur door degenen die samen optrekken. Ontwikkeld in Nederland door Gerard Endenburg in de jaren '70.

- Een manier van samenwerken waarbij **iedereen serieus wordt gehoord** en besluiten worden genomen als **niemand een fundamenteel bezwaar heeft**.
- Niet iedereen hoeft het eens te zijn — maar niemand wordt overruled.
- **Het consentbeginsel — de kern van alle besluitvorming:** Een besluit gaat door als niemand een overwegend bezwaar heeft. Bezwaren moeten worden onderbouwd. Een enkel 'nee' is niet genoeg.
- **De kringenstructuur** — hoe de organisatie is opgebouwd
De organisatie bestaat uit kringen: vaste groepen mensen die **samenwerken** rond een gemeenschappelijk domein. Elke kring heeft **eigen beslisruimte** (mandaat) en is via **twee personen** — een haler en een brenger — **verbonden aan de hogere kring**. Zo blijft de hele organisatie verbonden zonder dat alles centraal hoeft te worden beslist.

Hoe is WarmVreeswijk georganiseerd?

Kern organisatiestructuur

- **Besluit Vormende Kring (BVK)** – ledenraad – hoogste beslisorgaan
Vertegenwoordigers uit alle kringen (via dubbele link). Neemt de grote koersbesluiten via consent. Stelt kaders waarbinnen andere kringen zelfstandig kunnen beslissen.
- **Bestuurskring** – dagelijks bestuur
Voert besluiten uit, beheert de lopende zaken en bewaakt de voortgang. Legt verantwoording af aan de BVK.
- **Functionele kringen** – per domein – Techniek, Financiën, Communicatie, etc.
Beslissen zelfstandig binnen de kaders van de BVK.
- Deze structuur is dynamisch en kan middels wijzigingsvoorstellen en op basis van consent aangepast worden aan veranderende omstandigheden.

Dubbele koppeling: haler en brenger

- Elke kring is via **twee personen** verbonden aan de BVK.
- Niet één, maar twee – zodat informatie én zeggenschap in beide richtingen stromen.
- **De brenger** – gekozen door de BVK
Brengh de kaders, besluiten en koers van de ledenraad naar de kring. Zorgt dat de kring weet wat er speelt op het hogere niveau.
- **De haler** – gekozen door de functionele kring zelf
Haalt signalen, zorgen en voorstellen vanuit de kring naar de BVK. Zorgt dat de BVK weet wat er op de werkvloer speelt.
- **Waarom twee personen en niet één?** Met één vertegenwoordiger stroomt informatie maar in één richting. De dubbele koppeling voorkomt dat – en borgt daarmee de **autonomie** van elke kring. **Geen enkele laag kan de andere domineren**. Beide personen nemen **gelijkwaardig** deel aan de besluitvorming in de BVK.

Hoe komt een besluit tot stand?

In elke kringvergadering wordt een besluit genomen via **drie rondes**. De rondes zijn bewust gescheiden – zo voorkom je dat een vergadering meteen in discussie verzandt.

- **Ronde 1 – Beeldvorming**
Iedereen stelt vragen en verzamelt informatie. Geen meningen, geen standpunten – alleen begrip opbouwen. **Wat begrijp ik nog niet?**
- **Ronde 2 – Oordeelsvorming**
Iedereen deelt zijn of haar reactie of perspectief op het voorstel. Nog geen besluit – alleen het uitwisselen van overwegingen. **Wat vind ik ervan?**
- **Ronde 3 – Besluitvorming**
Het consentbeginsel wordt toegepast. **Heeft iemand een overwegend bezwaar?** Dan wordt het voorstel aangepast. Heeft niemand een overwegend bezwaar? Dan is er consent – besluit genomen.

De logica achter de volgorde:

Je kunt pas goed oordelen als je goed begrijpt. Je kunt pas goed besluiten als je goed hebt geoordeeld.

Hoe werkt het in de praktijk?

Fictief voorbeeld

- **Voorbeeld:** een bewoner meldt een storing in het warmtenet
- **Functionele kring Techniek** – Lost de storing op – dat valt binnen hun eigen beslisruimte. Maar, signaleert ook dat een bepaald type pomp structureel faalt.
- ↑ signaal omhoog via de haler naar de BVK
- **Besluit Vormende Kring** – Bespreekt het voorstel via consent. Geeft de Bestuurskring opdracht een vervangingsplan uit te werken.
- ↓ opdracht omlaag via de brenger
- **Bestuurskring** – Stelt een hulpkring in (Techniek + Financiën, eventueel externe expert) om opties en kosten uit te werken en terug te rapporteren aan de BVK.
- De dynamiek in één zin:
 - Besluit Vormende Kring** – Bewaakt de koers, neemt besluiten die iedereen raken
 - Bestuurskring** – Houdt overzicht, voert grotere besluiten uit
 - Functionele kringen** – Doen het dagelijkse werk, beslissen binnen hun domeinInformatie stroomt **omhoog** via de haler – besluiten stromen **omlaag** via de brenger.

Waarom past sociocratie bij WarmVreeswijk?

En bij energiegemeenschappen in het algemeen

- **Schaalbaar zonder te verzanden** – Bij honderden leden kun je niet iedereen bij elk besluit betrekken. Kringen delegeren beslisruimte – zonder dat alles naar boven hoeft.
- **Draagvlak zonder eindeloos vergaderen** – Consent is sneller dan consensus. Fundamentele bezwaren worden weggenomen, niet elk meningsverschil uitgediscussieerd.
- **Voorkomt dominantie door een kleine groep** – Open verkiezingen en dubbele koppeling zorgen dat kennis en invloed breed verdeeld blijven – ook als er actieve of invloedrijke leden zijn.
- **Vertrouwen als fundament** – Bewoners stappen in voor 20–30 jaar. De sociocratische structuur garandeert dat leden daadwerkelijk zeggenschap hebben – niet als belofte, maar als werkwijze die in de statuten is verankerd.

Sociocratie en de wet

WarmVreeswijk kiest voor sociocratie – en het sluit naadloos aan op wat de EU en de Wet Collectieve Warmte (WCW) vereisen van een energiegemeenschap.

Wettelijke eis	Hoe sociocratie dit borgt
Autonomie — geen dominantie door individuen of externe partijen	Consentbeginsel — niemand kan een besluit doordrukken
Daadwerkelijke controle bij lokale leden	BVK bestaat uit vertegenwoordigers van alle kringen
Democratische zeggenschap	Open verkiezing van personen via consent, na open discussie
Open en vrijwillig lidmaatschap	Iedereen in het lokale gebied kan lid worden; uittreden altijd mogelijk

Waar staat WarmVreeswijk?

- Aan het begin van het werken met sociocratie. We hebben net een introductie gehad samen met een 10-tal leden.
- Hebben wij ervaring met sociocratisch samenwerken? Nee. Wel soortgelijke ervaring in andere contexten (agile, scrum).
- We gaan de komende weken en maanden de huidige projectorganisatie omvormen tot een sociocratische kringorganisatie.
- Externe partners... waaronder gemeente doen mee in **hulpkringen** en/of **functionele kringen**.
- We gaan het gewoon doen en we gaan het ervaren. *Learning by doing*.
- Het **Sociocratisch Centrum Nederland** – <https://sociocratie.nl> – ondersteunt ons.

Mogelijke kringen

- Hier moeten we nog goed over nadenken, maar denk aan...
- Kring **ZLT-Bronnet** – met hulpkringen als:
 - Techniek
 - Business Case en Financiën
 - Governance
 - Subsidies
- Kring **Communicatie en participatie** – met hulpkringen als:
 - Straatambassadeurs
 - Communicatie – website, nieuwsbrief, social media
 - Keukentafelgesprekken
- Kring **Energiedelen** – met hulpkringen als:
 - Proef Monitoring Energiedelen
 - Contractvorming – met energieleverancier die energiedelen aanbiedt
 - Werving deelnemers
- Etc. etc.

Vragen?

Voor meer informatie...

kijk op WarmVreeswijk.nl

